

Tab. 1. Laboratorní výsledky pacienta s UC a PSC: při prvním záchytu (A) a rozšířený laboratorní panel (B)

Tab. 1A																	
Hemoglobin (g/l)		Erythrocyty (×10 ¹² /l)		Hematokrit		MCV (fl)		Leukocyty (×10 ⁹ /l)		Trombocyty (×10 ⁹ /l)		Diferenciální počet leukocytů					
121		4,6		0,36		77,4		9,0		500		normální					
CRP (mg/l)		CK (μkat/l)		Myoglobin (μg/l)		ALT (μkat/l)		AST (μkat/l)		Bilirubin celkový (μmol/l)		GGT (μkat/l)		ALP (μkat/l)		Urea, kreatinin, kys. močová, Na, K, Cl, Ca, Mg, P, LDH, glykemie, troponin, lipidové spektrum, moč	
2,2		0,73		22,6		1,84		0,96		11,1		8,88		10,03		normální	
Tab. 1B																	
ASLO (kU/l)		ferritin (μg/l)		FW (mm/h)		Koagulace (APTT, Q, INR)		TSH, fT4, PT, antiTPO		IgG (g/l)		IgA, M (g/l)		Amyláza (μkat/l)		Kalprotektin ve stolici (μg/g)	
453		73,5		60		normální		negativní		22,8		norma		0,80		3 729	
RF IgG (kU/l)		α1AT (g/l)		Ceruloplazmin (g/l)		25_OHD (nmol/l)		AFP (μg/l)		CEA μg/l		CA 19-9 (kU/l)		Anti-HAV, HBsAg, HBeAg, anti-HCV			
4,0		1,85		0,43		63,7		1,3		0,9		59,6		negativní			
Červeně zvýrazněny zvýšené hodnoty, modře snížené hodnoty. RF – revmatoidní faktor; α1AT – α1 antitrypsin; 25_OHD – 25-hydroxyvitamin D; PT – parathormon																	

Červeně zvýrazněny zvýšené hodnoty, modře snížené hodnoty. RF – revmatoidní faktor; α1AT – α1 antitrypsin; 25_OHD – 25-hydroxyvitamin D; PT – parathormon

PSC je komplexní a dosud ne zcela objasněna. Typický pacient je asymptomatický. Mohou se vyskytnout nespecifické příznaky (bolest břicha zejména v pravém podžebří (36 %), průjem (28 %), únava (24 %), subfebrilie (16 %), nechutenství, hubnutí (12 %), pruritus, bolest svalů či kloubů pouze v 8 %), méně často ikterus a akutní manifestace formou cholangitidy (16 %) (1). Klíčová je laboratorní diagnostika: při nejasné, i mírné, elevaci transamináz by vždy měla být vyšetřena mj. gama-glutamyltransferáza (GGT) a alkalická fosfatáza (ALP).

Popis případu

Třináctiletý chlapec prodělal blíže neurčenou respirační infekci s horečkou a vlhkým kašlem, nebyl vyšetřen lékařem. O 10 dnů později, už téměř bez příznaků infekce, pouze s doznávajícím kašlem, přichází na dětské oddělení spádové nemocnice pro silné bolesti obou dolních končetin (stehen, lýtky i kolena) tlakového až křečovitého charakteru, které nejsou vázané na pohyb, postupně se zhoršují a budí ho v noci. Končetiny jsou bez otoků, klouby volně pohyblivé, palpační bolestivost neguje (plantární a Homansův příznak je negativní). V minulosti nebyl vážně nemocen, před 4 lety podstoupil appendektomii, jeho matka je heterozygotka pro Leidenskou mutaci.

V laboratorních výsledcích bylo normální CRP a svalové enzymy, překvapil významný vzestup GGT (až na 10násobek normy) a ALP (nad 5násobek horní referenční meze). Mírně zvýšeny byly ALT, AST, konjugovaný bilirubin, LDH a celkový IgG, v krevním obraze lehká ané-

mie a trombocytóza (Tab. 1A). Ultrazvuk břicha ukazuje mírnou hepatomegalii a mezenterální lymfadenopatii. Na symptomatické léčbě subjektivní obtíže rychle ustupují, pacient se cítí zcela zdravý. Jí dietní stravu s omezením tuků, chodí, břicho ho nebolí, stolici má 1× denně a není acholická. Při kontrolních odběrech 3. den, které jsou poměrně obsáhlé včetně sérologie, imunologie a onkomarkerů, ale dochází k dalšímu významnému vzestupu markerů hepatopatie (Tab. 1A). Objevuje se i bilirubin v moči, makroskopicky je ale moč žluté barvy. Dodatečná podrobná anamnéza nesvědčí pro toxické poškození jater: chlapec nepožil alkohol, drogy, houby, neužívá potravinové doplňky a všechna podaná léčiva (zejména antiflogistika-paracetamol, ibalgin, metamizol) byla v bezpečných terapeutických dávkách.

Po konzultaci hepatologa a vyloučení infekční etiologie (infekční hepatitidy, EBV, CMV, střery, parazitologie) byla zahájena léčba kyseli-

nou ursodeoxycholovou (Ursosan 250 mg cps. 2× denně) a chlapec byl přeložen k došetření do fakultní nemocnice. Zde ultrazvuk břicha prokazuje mírnou hepatomegalii a lehce difúzně zvýšenou echogenitu jater, sludge ve žlučníku. Nález jsou suspekt z autoimunity (elevace IgG, pozitivní ANCA, anti-proteináza 3) (Tab. 1B). Dominuje elevace kalprotektinu ve stolici, pro kterou byla doplněna gastro- a koloskopie s nálezem ulcerózní pankolitidy s floridními zánětlivými změnami (Obr. 1).

Pro podezření na primární sklerozující cholangitidu (PSC) byla provedena jaterní biopsie po substituci faktoru IX (pro mírně prodloužené APTT_R 1,39, Quick 70 %, snížení f. IX na 44 %; vedlejším nálezem je pozitivní lupus antikoagulans). Výsledek potvrzuje PSC stadia 2–3 dle Ludwiga (Obr. 2).

Chlapec zahájil léčbu UC dle doporučení European Crohn's and Colitis Organization (ECCO) a European Society of Paediatric

Obr. 1. Koloskopický nález pacienta s UC. Skóre 3 dle Mayo klasifikace (1, 2) odpovídá vysoká zánětlivá aktivita: hyperemie, edém (fragilní krvácející sliznice), vymizelá cévní kresba, eroze až aftózní ulcerace. Zánět postihuje celé colon (foto MUDr. M. Véghová Velgáňová, ©FN Olomouc). Histologie potvrzuje endoskopický nález, je přítomna výrazná smíšeně zánětlivá celulizace stromatu, eroze epitelu, incipientní kryptitida

